

Notat – den korte version af Europæisk Kulturhovedstad og Aarhus2017

1. Baggrund

"Den Europæiske Kulturhovedstad" blev lanceret af EU's ministerråd i 1985 på initiativ af den græske minister Melina Mercouri. Formålet var at bidrage til at bringe EU's befolkninger tættere på hinanden. Siden 1985 har 44 europæiske byer båret titlen. I 2011 er det Turku (Finland) og Tallinn (Estland).

Initiativet er en af de mest prestigefyldte og synlige europæiske kulturbegivenheder. Der er sket en betydelig udvikling af initiativet siden 1985. Bl.a. anvendes det i stadig højere grad som katalysator for udvikling og langsigtede strategiske satsninger. Det primære mål formuleres dog fortsat som at "fremhæve de europæiske kulturers rigdom og mangfoldighed samt deres fælles træk og medvirke til at give de europæiske borgere større forståelse for hinanden samt at øge bevidstheden om at tilhøre det samme "europæiske" fællesskab".

Erfaringerne viser, at initiativet kan være til stor gavn for en by/region såvel kulturelt som socialt, økonomisk og turismemæssigt. Tidligere kulturhovedstæder vurderer, at hver investeret euro har genereret yderligere 8-10 euro. Initiativet yder således også et betydeligt bidrag til vækst og beskæftigelse.

Danmark har én gang tidligere haft titlen, da København var Kulturby i 1996. I 2017 har Danmark buddet igen, og indtil videre har Aarhus og Sønderborg meldt sig som kandidater til titlen.

Det er en by, der får titlen, men der er i stigende grad en tendens til, at byerne vælger at inddrage den omkringliggende region meget aktivt. Således også Aarhus.

2. Aarhus som kandidat til Europæisk Kulturhovedstad

I 2008 besluttede byrådet i Aarhus, at byen skulle gå efter titlen som Europæisk Kulturhovedstad. Byrådet vedtog i januar 2009 den handlingsplan, som forberedelsesprocessen har været tilrettelagt

Dato 05-01-2011

Lene Øster

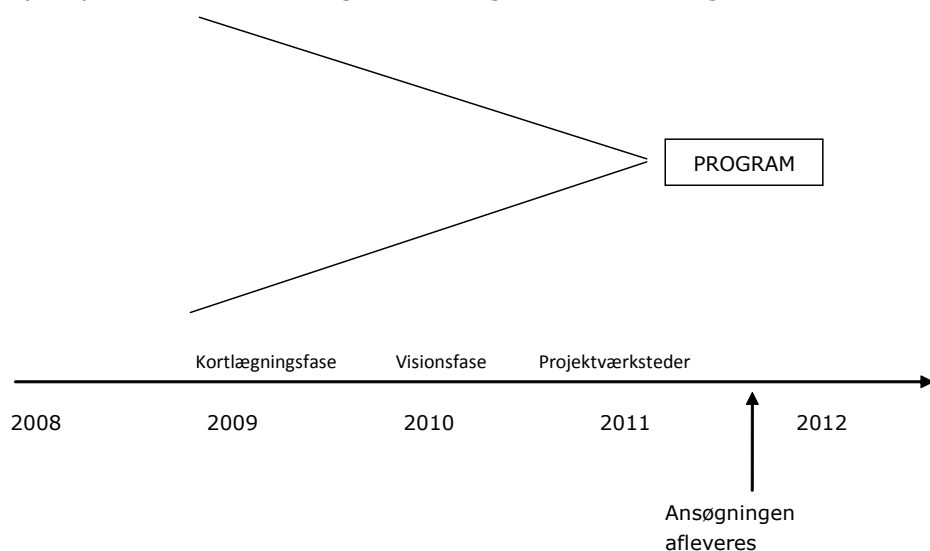
Tel. +45 8728 5126

Lene.Oester@ru.rm.dk

1-30-76-33-10

Side 1

efter. Frem for at lægge sig fast på et særligt tematisk greb fra starten og fylde rammerne ud derfra, valgte man en åben og inddragende model ud fra en intention om at temaet og programområderne i Aarhus 2017 skulle være forankret i reelle styrkepositioner, behov og udfordringer hos de deltagende aktører.

Forberedelsesfasen har været delt op i fire faser:

1. Kortlægning marts 2009-marts 2010; formålet med kortlægningsfasen var at undersøge Aarhus' og regionens styrker, svagheder, muligheder og udfordringer på en række felter. Kortlægningen blev kickstartet med en række SWOT analyser (strengths, weaknesses, opportunities, threats), hvor mere end 900 personer fra hele regionen deltog.
2. Visioner august-oktober 2010; formålet med visionsfasen var med baggrund i de omfattende kortlægninger at formulere langsigtede mål og visioner for Aarhus og regionen. Der blev afviklet 14 visionsseminarer med afsæt i 12 temaer, Seminarerne blev planlagt og gennemført i tæt samarbejde med en række institutioner fra videns-, uddannelses, erhvervs- og kultursektoren.
3. Projektværksteder januar-marts 2011; På baggrund af outputtet fra visionsfasen nedsættes der i januar 2011 en række projektgrupper med nøgleaktører fra de 12 temaer. Gruppernes opdrag er - med udgangspunkt i projektforslag fra visionsfasen - at konkretisere og kvalificere et antal strategiske projekter inden for de enkelte programområder, som skal udgøre programskiten i den ansøgning, der skal sendes frem senere på året. Der er altså ikke tale om

et endeligt program for kulturhovedstadsåret, men skitsen skal give et klart billede af, hvilken type projekter inden for hvilke temaer og med hvilke typer aktører, der bliver tale om.

4. Ansøgning og projektforslag april-september 2011;
På grundlag af det store forarbejde udarbejder Aarhus 2017 et projektforslag samt en officiel ansøgning til EU. Samtidig skal der ske en etablering af den organisation, der skal stå for projektets gennemførelse i perioden 2013-2018.

3. Det regionale perspektiv

Som nævnt indledningsvist er det en *by*, der tildeles titlen som Europæisk Kulturhovedstad. I Aarhus har man dog fra starten besluttet at undersøge muligheden for at gennemføre 2017 som et regionalt projekt. Denne beslutning blev konsolideret med en byrådsbeslutning i juni 2010, hvor man på baggrund af den hidtidige proces besluttede at gennemføre Aarhus 2017 i et tæt regionalt samarbejde.

Region Midtjylland er en væsentlig samarbejdspartner og har bl.a. formandskabet og sekretariatsfunktionen for den administrative styregruppe, der koordinerer de regionale aktiviteter. Styregruppen består af kommunernes kulturchefer og opdraget er at sikre en regional dimension i projektets overordnede udviklingsplan; at inddrage relevante regionale kultur-, videns- og erhvervsorganisationer og netværk i processen; at iværksætte fælles tiltag, som vil gavne de deltagende kommuner, den midtjyske region og Aarhus 2017-projektet (herunder kortlægninger, seminarer og konferencer), samt at udarbejde tilhørende budget og endelig at udarbejde grundlaget for en indstilling til samtlige kommuner om deltagelse i den endelige ansøgning til EU i 2011.

Den regionale tilgang til at deltage i samarbejdet om Aarhus 2017 er en klar antagelse om, at projektet kan gavne den regionale udvikling, styrke regionens internationale positionering samt bidrage positivt til vækst og samarbejde. Således betones processen og udviklingsperspektivet, og Aarhus 2017 ses som en katalysator for nogle processer, der er væsentlige – uanset om titlen tilfalder Aarhus. Ambitionen er, at forberedelsesfasen bliver en fælles tænketank, en vidensudviklings- og udvekslingsproces med mulighed for ikke bare at styrke kulturlivet, men en række sektorer og netværk. Samtidig er det en klar hensigt at styrke det regionale kultursamarbejde via netværk, fælles projekter og udviklingsprocesser.

Flere tidligere kulturhovedstæder har oplevet at projektet især gør en forskel på regionalt plan. Fx siger erfaringerne fra Stavanger, der var

kulturhovedstad i 2008, at den omkringliggende region fik mindst lige så stort udbytte af projektet som selve Stavanger. I Ruhr 2010 blev Essen omdrejningspunkt for et projekt med 50 kommuner i en omfattende regional satsning, og i København blev kulturby 96 til i et tæt samarbejde mellem København og Frederiksberg Kommuner samt Københavns, Frederiksborg og Roskilde Amter.

For at sikre forankringen og at initiativet vitterligt bliver den langsigtede og bæredygtige strategiske satsning, der er ambition om, er det en vigtig bestræbelse, at 2017 projektet kobles tæt til eksisterende og kommende udviklingsplaner, politikker og strategier i region og kommuner.

I løbet af foråret 2011 skal kommunerne i Region Midtjylland tage stilling til deres deltagelse i projektet fra 2013, såfremt titlen tilfalder Aarhus. Forud for denne stillingtagen skal der drøftes organisering, finansiering samt naturligvis program.

Pt tegner det til, at 2017 projektet fra 2013 vil blive organiseret i en fond med en bestyrelse, et samt en regional følgegruppe, der i store træk svarer til den eksisterende administrative styregruppe udvidet med Aarhus kommunes administrative følgegruppe. Både Region Midtjylland samt repræsentanter for kommunerne forudsættes at deltage i bestyrelsen.

Finansieringsmodellen baseres på at Aarhus' bidrag matches med det samlede bidrag fra Region Midtjylland og de deltagende kommuner, og at det samlede lokale bidrag herefter matches af Statens bidrag.

Hensigten er, at kommunernes investering som minimum "kommer hjem" 1:1 i form af lokalt placerede projekter og at det dermed sikres, at kommunernes investering anvendes til udvikling af det lokale kulturliv. Dertil kalkuleres der med midler fra fonde, EU, sponsorer mm. På et politisk møde den 8. november 2010 blev kommunerne præsenteret for denne finansieringsmodel. Størrelsen på den enkelte kommunes bidrag er endnu ikke fastsat og afhænger bl.a. af indbyggertal og geografisk nærhed til Aarhus.

I forbindelse med forberedelsesfasen 2009-12 har Aarhus kommune afsat 10 mio.kr. og Region Midtjylland ca. 5 mio. kr. Derudover har de deltagende kommuner afsat en mindre ramme til at deltage i arbejdet med det regionale perspektiv.

4. Målsætninger

2017 projektet befinder sig nu i fase 3, og de overordnede tematiske greb og målsætninger begynder at udkrystallisere sig.

Der er formuleret seks strategiske målsætninger, der tilsammen tegner ambitionen i 2017 projektet:

1. 2017 skal styrke den langsigtede udvikling og betydning af kunst- og kulturlivet, og samtidig skal programmet bidrage til styrkelse af det europæiske kulturbegreb
2. 2017 skal øge synlighed og tiltrækningskraft nationalt og internationalt samt udvikle europæisk samarbejde og dialog
3. 2017 skal anvende kreativitet, innovation, viden og eksperimenter som brændstof for menneskelig udvikling og økonomisk vækst
4. 2017 skal fremme et mere aktivt medborgerskab gennem en bred og aktiv deltagelse samt fremme et samfundsgavnligt engagement fra erhvervslivet, kultursektoren samt forsknings- og uddannelsessektoren.
5. 2017 skal underbygge udviklingen af åbne og medlevende bymiljøer, der fremmer fællesskab med plads til forskellighed
6. 2017 skal anvendes som platform for tværfaglig refleksion i forhold til bysamfundets udfordringer for at fremme visionen om en bæredygtig fremtid – lokalt såvel som globalt.

Disse målsætninger er formuleret på baggrund af EU's krav til projektet, Aarhus kommunes egne målsætninger samt Region Midtjyllands ambition om at sikre vækst og udvikling via projektet. Målsætningerne skal dels realiseres ved at se projektet som et samlet profilerings-, videns- og udviklingstiltag og dels gennem en række konkrete projekter, der ikke blot finder sted som et festfyrværkeri i 2017, men som sættes i gang allerede fra 2013.

5. Aktiviteter 2013-16 og 2017

Således tænkes selve året – 2017 – i høj grad som en showcase, der skal vise resultaterne af de udviklingsprocesser, der har fundet sted fra 2013-16. Naturligvis suppleret med spektakulære og storstilede events, udstillinger m.v. Men essensen er, at det program, publikum fra ind- og udland præsenteres for i 2017, er forankret i en forudgående proces, der skal medvirke til at sikre et bæredygtigt projekt, hvor udviklingen fortsætter også efter 2017 og hvor virkningerne er varige.

Der skal igangsættes en række udviklingsprocesser mhp. at styrke kompetencer, netværk, international profilering. Projekterne skal i høj

grad bygge på netværk og tage afsæt i eksisterende kulturinstitutioner, projekter og partnere. Man påtænker at investere op mod 25% af det samlede aktivitetsbudget i 2013-16 for dermed sikre en sammenhængende indsats.

6. Program

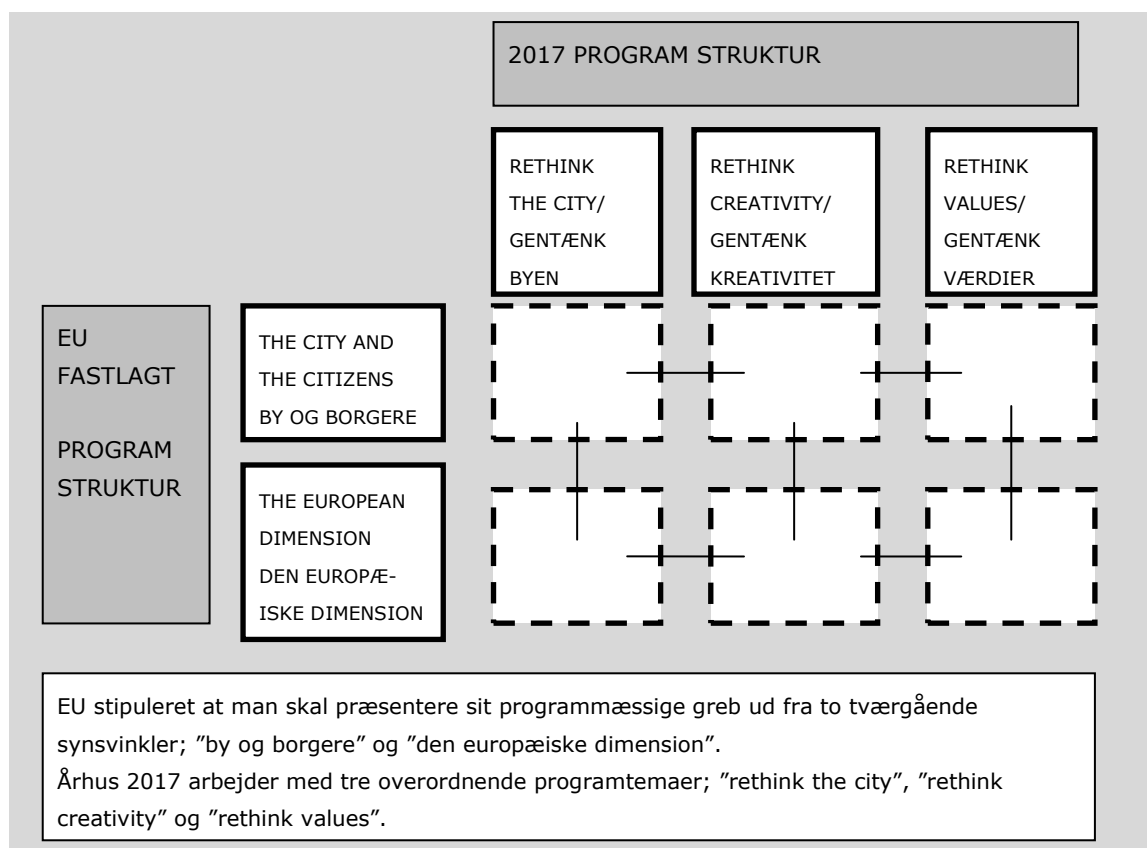
Som det fremgår af målsætningerne, er Aarhus2017 langt bredere end kunst og kultur.

Programområderne inkluderer bl.a. også byudvikling, kreative erhverv, internationalt samarbejde, børn og unge, mangfoldighed, bæredygtighed og demokrati.

Et program til et kulturhovedstadsprojekt er både omfattende og komplekst. Kernen i programmet er naturligvis det offentlige kulturprogram, der præsenteres i 2017, men projektet indebærer også investeringer i nye rammer for kunst og kultur og byudviklingsprojekter. Samtidig vil programmet omfatte udviklingsforløb, publikumsudvikling for kulturinstitutioner, udvikling af nye markeder og udvikling af netværk.

Det forventes, at selve "aktivitetsprogrammet" vil rumme 150-200 projekter, og at disse projekter vil blive afviklet i hele regionen, afhængig af den enkelte kommunes prioriteringer. Et foreløbigt mål er, at dette program skal kunne rumme 5 mio. besøg med 1 mio. besøg i årene 2013-2016 og 4 mio. i 2017, heraf ca. ½ mio. internationale besøg. Ser vi på tidligere Kulturhovedstæder samt de nuværende kulturvaner i regionen er det bestemt et realistisk mål.

Projekterne organiseres i henhold til følgende matrix:

7. Det samlede tema

Det overordnede tema for Aarhus2017 er, som det tegner sig pt, **"Rethink the Future"** eller "Gentænk Fremtiden". Temaet er valgt, fordi det signalerer, at 2017 er en tænketank – et værksted eller laboratorium, hvor der er plads til at stoppe op og overveje, om der måske var andre måder, vi kunne gøre tingene på.

Dette rationale tager naturligvis afsæt i de globale samfundsmæssige udfordringer, vi aktuelt står over for (klimakrise, finanskrise m.v.), men det er også en klar udløber af kortlægningsprocessen, hvor det bl.a. blev klart, at der kan være gode grunde til at gentænke kulturinstitutionen, byudviklingen, tilskudsstrukturen eller kreativitetens rolle i samfundet.

Temaet kan således omsættes til konkrete programfelter såsom "rethink the city", "rethink values", "rethink creativity", "rethink energy" osv.

8. Proces fra januar 2011

10. januar	Opfølgende administrativt møde i den regionale styregruppe mhp. fastlæggelse af regional proces frem mod ansøgningen
17. januar 2011	Temadrøftelse af 2017 projektet i regionsrådet, herunder proces, forslag til organisationsmodel samt foreløbig programskitse
Februar 2011	Aarhus Kommune: byrådsbehandling af selskabsform og strategiske målsætninger
Medio februar 2011	Kulturministeriet afholder infodag om Europæisk Kulturhovedstad
2. marts 2011	Temadrøftelse af 2017 projektet i Vækstforum
April 2011	Aarhus Kommune: byrådsbehandling af programmodel og finansieringsmodel Politisk møde for alle kommuner mhp. drøftelse af deltagelse i ansøgning Opfølgende administrativt møde
Juni 2011	Kulturministeriet udpeger 6 danske eksperter til juryen, som sammen med 7 europæiske eksperter fra hhv. Europa-

Parlamentet, Kommissionen, Rådet og Regionsudvalget skal vurdere de danske ansøgninger

Kommunerne tager stilling til deltagelse i projektet fra 2013-18

- August 2011 Regionsrådet: Stillingtagen til Region Midtjyllands deltagelse i projektet forud for indsendelse af ansøgning
- Aarhus Kommunes byråd: godkendelse af ansøgningens hovedindhold forud for indsendelse til EU
30. september 2011 Ansøgning indsendes til EU
- December 2011 Foreløbig udvælgelse blandt de danske kandidatbyer på jurymøde i Danmark
- August 2012 Jurymedlemmer (1 nationalt jurymedlem og 1 europæisk jurymedlem (typisk formanden) aflægger de foreløbige udvalgte byer et besøg
- Primo september 2012 Juryen afholder møde i Danmark og udarbejder en henstilling om den endelige udvælgelse af en by. Juryen udarbejder en rapport til Kulturministeriet med begrundelse for sin henstilling. Rapporten offentliggøres på Kommissionens hjemmeside
- Medio september 2012 Kulturministeriet indstiller en by som Europæisk Kulturhovedstad og underretter Europa-Parlamentet, Rådet, Kommissionen og Regionsudvalget om sin indstilling. Indstillingen ledsages af en begrundelse, som bygger på juryens rapport.

Kilder: "Vejledning for kandidatbyer i forbindelse med Den Europæiske Kulturhovedstad", Europa Kommissionen 2010
"Århus som Europæisk Kulturhovedstad - Handlingsplan 2008-2012", Aarhus Kommune, kulturforvaltningen, december 2008
"Notat om regionalt engagement i Aarhus 2017", Regional Udvikling, oktober 2010
"Aarhus2017 - Baggrund, proces, kortlægning", Aarhus2017 sekretariatet, august 2010
www.aarhus2017.dk
www.ec.europa.eu/culture/